

Parlamentarna skupština Vijeća Europe
Privremeno izdanje

Pomirba i politički dijalog između zemalja bivše Jugoslavije

Rezolucija 1786 (2011)¹

1. Sukobi što su opustošili teritorij bivše Jugoslavije između 1991. i 1995. bili su najsmrtonosniji u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Bili su obilježeni strašnim ratnim zločinima, pri čemu su genocid, etničko čišćenje i silovanje korišteni kao instrument ratovanja, te su odnijeli oko 140 000 života.
2. Parlamentarna skupština konstatira da su sukobi oblikovali novu političku i institucionalnu panoramu i stvorili novu humanu geografiju s dubokim demografskim transformacijama: više od 300 000 ljudi interno je raseljeno, a preko 120 000 izbjeglica nije u mogućnosti ili se ne želi vratiti u područja u kojima su živjeli prije rata. Identifikacija nestalih osoba i otkrivanje masovnih grobnica još uvijek traju, ali se otprilike 14 000 osoba smatra nestalima.
3. Skupština podržava napore zemalja bivše Jugoslavije čiji je cilj pomirba i ponovna izgradnja međusobnih odnosa te pozdravlja njihovu opredijeljenost za regionalnu suradnju, što pokazuje veliku volju za prevladavanjem naslijeđa prošlosti. Sa zadovoljstvom primjećuje veliki broj pozitivnih primjera građana i čelnika iz regije koji zajedno rade za promjenu:
 - 3.1. suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) značajno je unaprijeđena tijekom proteklih godina i veliki broj optuženika prebačen je u pritvor ICTY-a; tzv. Palićki proces promovirao je međudržavni dijalog i pravosudnu suradnju u procesuiranju ratnih zločina;
 - 3.2. došlo je do intenziviranja odnosa između Beograda i Zagreba, šefovi država svih zemalja bivše Jugoslavije su u srpnju 2010. nazočili obilježavanju petnaeste godišnjice masakra u Srebrenici;
 - 3.3. iskapanjem masovnih grobnica i identifikacijom uz pomoć DNK rasvijetljene su sudbine mnogih nestalih osoba; u studenome 2010. predsjednik Tadić i predsjednik Josipović podržali su otvaranje svih arhiva, bez iznimaka;
 - 3.4. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija posvećene su provedbi tzv. Sarajevske deklaracije, potpisane 2005. godine, u kojoj su dogovorili da će tražiti rješenje za problem interno raseljenih osoba i izbjeglica uz pomoć međunarodne zajednice;
 - 3.5. u ožujku 2010. određeni broj zemalja bivše Jugoslavije pokrenuo je tzv. Brdo proces, te je dogovoreno da će jedni drugima pružati podršku i uložiti maksimalne napore kako bi otvorena bilateralna pitanja rješavale u europskom duhu;
 - 3.6. u Deklaraciji iz Istanbula, potpisanoj u travnju 2010., Bosna i Hercegovina i Srbija odlučile su nadvladati povijesne razlike i izgraditi zajedničku budućnost utemeljenu na toleranciji i razumijevanju, te su se suglasile da regionalna politika treba biti utemeljena na pružanju sigurnosti i trajnog političkog dijaloga;

¹ Skupštinska rasprava od 26. siječnja 2011. (5. i 6. zasjedanje) (vidjeti Dok. 12461, izvješće Političkog odbora, izvjestitelj: g. Marcenaro). Tekst usvojila Skupština 26. siječnja 2011. (6. zasjedanje)
Vidjeti i Preporuku 1954 (2011)

- 3.7. neke zemlje suglasile su se da vanjska tijela arbitriraju u sporovima u vezi s granicama, pri čemu Slovenija i Hrvatska predstavljaju pozitivan primjer;
 - 3.8. širom regije poduzeti su koraci za usvajanje mjera za borbu protiv diskriminacije, a u Bosni i Hercegovini i Srbiji formirana su i vijeća nacionalnih manjina koja zastupaju prava i interese manjina.
4. Skupština posebno pozdravlja inicijativu koju je nedavno pokrenula koalicija nevladinih organizacija iz regije o uspostavljanju regionalnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji (RECOM) kako bi se dokumentirali svi zločini počinjeni tijekom rata i kako bi se odala počast svim žrtvama.
 5. Iako je proteklih godina postignut značajan napredak, Skupština konstatira da je osjetna razlika u prilikama od zemlje do zemlje te da je učinkovitost reformi često ispod očekivanog stupnja.
 6. Nadalje, Skupština sa zabrinutošću primjećuje da javni diskurs o ratu i njegovom naslijeđu varira od zemlje do zemlje te da može biti potencijalnim izvorom mržnje i sukoba. Skupština smatra da, kao što etnički sukob i građanski rat nisu prirodne pojave nego katastrofe koje uzrokuje čovjek, tako se i njihova prevencija i sprečavanje ne događaju automatski. Vodstva u ovim zemljama trebaju biti sposobna, odlučna i vizionarska kada je u pitanju njihovo opredjeljenje za mir.
 7. Prema mišljenju Skupštine, potrebno je da sve vlade u regiji ulože dodatne napore u cilju pomirenja i euro-atlanstkih integracija. Stoga poziva zemlje biše Jugoslavije da:
 - 7.1. osiguraju da pitanje nestalih osoba ostane prioritetom, intenziviraju svoje aktivnosti i omoguće odgovarajuće financiranje za inicijative civilnoga društva koje nastoje evidentirati žrtve sukoba kako bi se pozabavili naslijeđem prošlosti;
 - 7.2. osiguraju punu suradnju s MKSJ-om u procesuiranju ratnih zločina, daju prioritet pronalazenju i uhićenju preostalih bjegunaca i osiguraju punu zaštitu svjedoka;
 - 7.3. unaprijede tehničku suradnju s ciljem utvrđivanja jasne statistike u vezi s povratkom i lokalnom integracijom izbjeglica, nastave pružati potporu povratku i reintegraciji izbjeglica u mjestima iz kojih potječu ili u slučajevima na koje se može primijeniti - nastave pružati potporu integraciji u mjestima u kojima žive nakon raseljavanja, u suradnji s međunarodnom zajednicom, dajući prioritet pristupu temeljnim pravima, uključujući pravo na stanovanje, obrazovanje, zdravlje, zaposlenje i socijalne usluge;
 - 7.4. riješe sve neriješene granične sporove i, tamo gdje je primjenjivo, obvežu se na mehanizme obvezne arbitraže;
 - 7.5. pojačaju napore s ciljem učinkovite provedbe antidiskriminacijskog zakonodavstva i zaštite manjina, te da u potpunosti i pravovremeno istraže sve navode o nasilju, zastrašivanju i uznemiravanju članova manjinskih skupina;
 - 7.6. podrže prekogranične, inicijative *grass-roots* pokreta i inicijative civilnog društva koje imaju za cilj pomiriti građane različitih zemalja;
 - 7.7. podrže uspostavljanje regionalnog povjerenstva za istinu i pomirbu, uz sudjelovanje svih zemalja koje su bile uključene u sukobe, s ciljem postizanja

zajedničkog razumijevanja prošlih događaja i odavanja počasti i priznavanja svih žrtava.

8. Po pitanju stanja u Bosni i Hercegovini, Skupština izražava žaljenje što su opći izbori održani 3. listopada 2010. još jednom provedeni uz etnička i teritorijalna ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava, te što je ustavni ćorsokak i dalje prepreka koja srećava napredak zemlje k punoj demokraciji koja može preuzeti odgovornost za svoje poslove. Stoga ponavlja svoje preporuke Bosni i Hercegovini da:
 - 8.1. hitno poduzme korake kako bi ispoštovala obveze koje ima kao članica Vijeća Europe i poduzme sveoubhvatne, ključne reforme, uključujući i ustavne reforme, te osigura postupanje u skladu s odlukom Europskog suda za ljudska prava iz prosinca 2009. u predmetu *Sejdić i Finci protiv BiH*, uzimajući u obzir preporuke Venecijanske komisije;
 - 8.2. radi na jačanju funkcioniranja svojih državnih demokratskih institucija kako bi postala potpuno održiva država sposobna učinkovito se baviti izazovima euro-atlantskih integracija i ostvariti napredak u cilju zatvaranja Ureda visokog predstavnika.
9. Skupština naglašava da je perspektiva europskih integracija i dalje značajan poticaj za uspjeh procesa pomirbe u regiji. Imajući u vidu da su zemlje bivše Jugoslavije na različitim razinama glede ovog procesa i da se napredak k članstvu u EU u velikoj mjeri razlikuje od zemlje do zemlje, Skupština smatra da Europska unija može pružiti nužan politički poticaj i dati prednost dijalogu, prvenstveno putem Europske službe vanjskih poslova u suradnji s drugim relevantnim sudionicima u regiji. Skupština stoga ohrabruje Europsku uniju da:
 - 9.1. odvojeno od pristupnog i pretpristupnog procesa, širom regije promiče proces kojim bi podržala napore zemalja da se učinkovito bave neriješenim pitanjima i stalnim izazovima koji stoje na putu potpunoj normalizaciji regije;
 - 9.2. blisko surađuje s Vijećem Europe, Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju, povjerenikom UN-a za izbjeglice i Regionalnim vijećem za suradnju koji imaju pravne instrumente i ekspertizu potrebne za rješavanje neriješenih pitanja.
10. Skupština vjeruje da je potrebno podržati međuparlamentarni dijalog na regionalnoj razini, te naglašava značaj jačanja uloge državnih parlamenata zemalja bivše Jugoslavije u svim poduhvatima kojima je cilj pomirba u regiji. Sa svoje strane, Skupština odlučuje ponuditi platformu za takav dijalog i, tamo gdje je potrebno, to činiti u suradnji s Europskom unijom.